

І. В. Матола

Виноградів

ВИНОГРАДІВ (до 1946 – Севлюш) – місто [Закарпатської області](#), райцентр. Знаходиться на правому березі р. Тиса (притока Дунаю), біля підніжжя г. Чорна, за 107 км від м. Ужгород. Залізнична ст., автостанція. Через місто проходить автострада Ужгород– Рахів. Площа 16 км². Насел. 25 760 осіб (2001, складає 100,4 % до 1989): українців – 71,5 %, угорців – 25,4 %. Відоме від 9 ст. 1262 Севлюш отримав привілеї королів. міста від угор. короля Іштвана IV. Від 2-ї пол. 12 ст. – центр Угочанського комітату. 1399 угор. король Жігмонд I подарував місто феодалові П. Перені, нащадки якого володіли ним протягом більше п'яти століть. Мешканці міста брали участь у селян. повстанні 1514 під керівництвом Г. Вереша, антифеод. русі гайдуків та селян Угочан. комітату 1611 та 1698, нац.-визв. війні угор. народу 1703–11 під проводом Ференца Ракоці II. Наприкінці 19 ст. побудовано залізницю та вузькоколійку Севлюш–Комловш, яка і понині є діючою. У 2-й пол. 19 ст. вулиці В. освітлювалися світлом газом, що виробляли із кам'яного вугілля. У березні 1919 встановлено рад. владу. Від квітня 1919 до травня 1920 – у складі Румунії, від травня 1920 до листопада 1938 – Чехо-Словаччини, на поч. 1919, 1939–44 – Угорщини, від 1945 – УРСР. 1946–53 – центр Севлюського округу, 1953–62 та від 1965 – райцентр. У В. є госп-во «Виноградівський», [Виноградівський керамічний завод](#). Функціонують 7 заг.-осв. шкіл, г-зія, коледж, ПТУ, структур. підрозділ Мукачів. технол. інституту, філіал Мукачів. кооп. фінанс.-комерц. технікуму, Закарп. центр Нац. університету водного господарства та природокористування, 5 дитсадків, санатор. дит. будинок; Будинок культури, 4 б-ки, кінотеатр; [Виноградівський історичний музей](#); лікарня, міська поліклініка; ДЮСШ, 2 стадіони; відділ. 11-ти банків. Виходить г. «*Новини Виноградівщини*». Реліг. громади: РКЦ, УГКЦ, УПЦ КП, УПЦ МП, реформатська, свідків Єгови, євангелістів християн-баптистів, адвентистів сьомого дня. Пам'ятки архітектури: Угочанський замок Канков (10–14 ст.), Вознесенський костел (13–15 ст.), палац Перені (16–17 ст.), костел і монастир францисканців (17–18 ст.), каплиця св. Цецілії (17 ст.), Успенська церква (1796). У В. жили і працювали угор. художник-реаліст *І. Ревес* та угор. композитор [Б. Барток](#), якому встановлено мемор. дошку. У В. є пам'ятники Б. Хмельницькому, Т. Шевченкові, погруддя Ж. Перені; пам'ятний знак жертвам сталін. репресій; статуя Ангела-Хранителя. В урочищі *Чорна гора* виявлено стоянку давньої людини (30–20 рр. до н. е.). Видатні уродженці: д-р біол. н. *І. Розгоні*, чл.-кор. Угор. АН Чорба Йозеф та Обермаєр Ерне, засл. арт. України *Е. Чуприк* та [М. Вігула](#).

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Виноградів / І. В. Матола // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-34046>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).